Met veel plezier zitten de blinde pianodocente Corinne Staal (r) en haar blinde leerling Fenna Dijkstra achter de piano. FOTO MARCHJE ANDRINGA

Pianoles op gevoel

Ze speelden samen op een voorspeelavond van Cultuur Kwartier Sneek. Dat klonk geweldig maar hoe doen die twee dat? Voor hen is het alledaags om blind te zijn, voor ons een reden om een inkijkje te nemen in de wereld van pianoles op gevoel.

MARIA DEL GROSSO

Het swingt de pan uit en de lol spat ervan af als pianodocente Corinne Staal en haar 17-jarige leerling Fenna Dijkstra uit Sibrandabuorren een korte demonstratie geven. In het atelier van Staal in Leeuwarden. Normaal treffen de twee elkaar op de muziekschool in Sneek. Staal komt daar met het openbaar vervoer met behulp van haar blindengeleidehond.

Het traject naar zo'n hulphond legt Fenna momenteel af. Ze werd door Staal gemotiveerd om dit te doen. Daarvoor werkt ze eerst met Dogsim. Hiermee leer je lopen met een namaakhond. Een karretje met een hondentuig en beugel waar een instructeur mee loopt en net doet alsof hij een geleidehond is. Zo leer je de stoeprandjes kennen, obstakels vermijden en de geluiden en routes in de stad.

Allebei hebben ze de ziekte van Leber. Bij Fenna zorgde dat ervoor dat ze sinds haar geboorte niets ziet. „Soms kan ik licht en donker onderscheiden, als ik het bos uitkom bijvoorbeeld.'' Er zijn verschillende vormen van deze ziekte. Staal kon op de lagere school nog wel zelfstandig lezen, lopen en fietsen. Maar vanaf de middelbare school is haar zicht ook beperkt tot het onderscheiden van licht en donker.

„Toeval bestaat niet'', zegt Fenna over de manier waarop de twee bij elkaar kwamen, want het was geen bewuste koppeling omdat ze allebei blind zijn. Staal – pianist, componist en muziekarrangeur – viel in 2020 in als invalkracht bij Cultuur Kwartier Sneek. Dat leidde tot een vaste aanstelling als pianodocent. Zo kreeg zij de nieuwste aanmeldingen toegewezen en laat daar nou net Fenna tussen zitten. Zij had net haar D-examen voor de saxofoon afgerond. „Ik wilde wel verder met muziek, maar niet met de saxofoon.''

Nog voor haar examen volgde ze een proefles bij Staal. „Dat vond ik gelijk hartstikke leuk.'' Na de zomervakantie van 2021 kon ze beginnen. Ze lest eens in de twee weken omdat na acht jaar muziekervaring met de saxofoon haar muzikale basis dik in orde is. Hoe dat lessen gaat? „Ik speel voor en zeg wat ik doe inclusief de handpositie. Soms kom ik ernaast zitten om de handpositie aan te geven'', legt Staal uit. „Of ik neem een muziekstuk op op de app en stuur dat naar Fenna, die er thuis rustig op kan oefenen.''

Brailleren van muziek kan wel, vertelt de pianodocente. „Maar dat kost tijd en geld. Bovendien zit je dan altijd op een ander te wachten.'' Dan maakt ze liever gebruik van gesproken bladmuziek. „Muziekstukken worden dan helemaal ingesproken, inclusief het benoemen van de halve tellen, kwart noten enzovoort.'' Dat gebeurt in Grave bij Dedicon, dat gespecialiseerd is in producten voor mensen met een leesbeperking. Staal gebruikt het om precies te weten hoe het notenbeeld eruit ziet. „Dan kan ik mijn ziende leerling helpen met het leren lezen van het notenschrift.''

'Wij moeten nu vaak reageren op een beeld dat er van ons is'

Staal geeft een eigen invulling aan haar lessen omdat ze graag met trucjes werkt. „Vet klinkende trucs'', noemt ze dat. „Oefeningen om de vingers iets te laten doen wat je uit je zelf niet bedenkt, zoals duim onderdoor zetten, vingerwisseling en hand over hand arpeggio's (gebroken akkoorden, red.). Ik hou van creativiteit, van improviseren en ben zeer van de spelletjes.''

Beiden benadrukken dat ze geen betere oren hebben of een andere opvoeding hebben gehad omdat ze blind zijn. „Algemene muzikale vorming hoort bij elke opvoeding, toch? Slaat het aan en hou je van muziek, dan ga je verder met muziekles. Dat is hetzelfde als bij ziende mensen.'' Fenna wist al jong dat ze wilde blazen en koos voor de saxofoon. Staal ging als kind in Sneek naar pianoles bij mevrouw Oswald. „Lange tijd vond ik er geen moer aan. Tot ik er een keer een middag voor ging zitten. Ik speelde enkele pianolesboeken achter elkaar uit. In de vierde klas van de middelbare school kwam ik bij het Bogermankoor en vroegen ze mij om dat op de piano te begeleiden.''

Staal werd getipt naar het conservatorium te gaan en werd toegelaten tot het eerste jaar, maar koos ervoor eerst de vooropleiding in Leeuwarden te doen. Ze speelde in bandjes, verdiende bij als barpianist, geeft uitvoeringen en begeleidt zangers en zangeressen. „Ik heb dus nooit in nood gezeten over wat ik later zou moeten doen. Na mijn afstuderen rolde ik zo in het werk.''

Ze vindt het mooi dat ze haar ervaringen door kan geven aan Fenna. „Daar kan ze haar voordeel mee doen, zodat ze als een sterke vrouw haar leven kan leiden.'' Beide vrouwen vinden dat ze een prima leven hebben, ondanks het feit dat ze niet kunnen zien. „Ik word echt niet iedere ochtend wakker met het idee: ik ben blind'', zegt Staal. Het stoort hen wel dat er bij de buitenwereld bijna altijd een filter overheen ligt richting blinden. „Kijk niet naar de beperking maar naar wie wij zijn. Wij moeten nu vaak reageren op een beeld dat er van ons is, maar dat beeld hebben wij zelf helemaal niet.''

In het algemeen mogen mensen best constateren dat iemand anders is, vindt Staal „Maar laat dat dan gelijk los.'' Waar Fenna bijvoorbeeld heel slecht tegen kan, is dat mensen op kinderlijke toon tegen haar beginnen te praten. „Of doorvragen op vanzelfsprekende handelingen om te weten hoe wij dat doen. Nou gewoon.'' Zo stelt Staal zich nooit voor als blinde pianodocent. „Via mijn blindengeleidehond Larko stel ik mij voor aan nieuwe leerlingen. Dan gaan we over tot de orde van de dag. Men komt tenslotte om piano te leren spelen.''